

Yaşlı kahramanlar

Prof. Dr. Ayten Altıntaş

Tokat'ta doğdu. İlk ve orta öğretimini Konya'da, yükseköğrenimini 1966-1970 yıllarında İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesinde tamamladı. Aralık 1975'te Prof. Dr. Bedii N. Şehsuvaroğlu'nun yanında tıp tarihi çalışmalarına başladı. Hocasının vefatı üzerine Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde Prof. Dr. Emine M. Atabek'in kürsüsüne geçti. 1982 yılında doktor, 1988'de doçent, 1996 yılında profesör oldu. Çalışmalarında tıp tarihi ve tıp etiği alanlarında yoğunlaşmış, Türk tıp eğitimi ve Osmanlı tıbbında tedavi konusuna ağırlık vermiştir. Halen İstanbul Medipol Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı Başkanı olan Altıntaş, evlidir ve iki çocuk annesidir.

Tıbbın her döneminde yaşlı ilerlemiş olsa da hizmete devam etmiş ve çok önemli katkılarda bulunmuş yaşlı kahramanlar olmuştur. Türk tıbbında da belli bir yaşa geldiği halde özveri ile çalışan, biriken tecrübelerini toplumuna ve geleceğe aktaran pek çok önderlerimiz var. Ben bu yazıda son zamanlarda üzerinde çalıştığım ve hizmetlerini çok iyi bildiğim dört önemli liderden bahsedeceğim.

Hepsi de bu ülkenin gerçek az bilinen kahramanlarıdır.

İlk olarak manevi hocam, tıp tarihinin üstadı Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk'tan (1902-1974) bahsedeceğim. Feridun Nafiz 1902 yılında Konya'da doğmuştur. 1911 yılında ilkokulu, 1918 yılında İttihat Terakki Lisesini birincilikle bitirmiş, 1919 yılında Haydarpaşa'daki Tıp Fakültesine girmiş ve 1924 yılında mezun olmuştur. Tıp tahsili sırasında Üsküdar Mevlevi

hanesinde kalmıştır. Burada Abdülgani Tevfik Dede tarafından yetiştirilmiş ve Mevlevî hanlık icazeti almıştır. 1925 yılında Gülhane'de stajını tamamlamış ve mecburi hizmetini Ordu Mesudiye'de Hükümet Tabibi olarak yapmıştır. 1928 yılında Konya Memleket Hastanesine dâhiliye asistanı olarak tayin edilmiştir. Bu görevini yerine getirirken 1929 yılında "Konya Sıtma Savaş Tabibi" olarak da görevlendirilmiştir. Sıtma savaş ekibini kurarak burada üç yıl

Feridun Nafiz Uzluk ve diğer hocalar

görev yapmıştır. 1932 yılında kendi imkânlarıyla Almanya'ya gitmiştir. Münih Tıp Fakültesi dâhiliye laboratuvarında Bakterioloji ihtisası yapmıştır. 1934 yılında Hamburg Ependorf Hastanesinde bir yıl Tropikal Hastalıklar Enstitüsünde sertifika çalışması yapmıştır. Mayıs 1935'te memleketine dönmüş, aynı yıl Ankara'da Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsünde Çiçek Aşısı Mütahassıslığına tayin olmuştur. Burada on yıl çalışmış, yeni metotlar oturtmuş,

“Üretim Yerleri ve Boyalar” ve “Laborantlara Bakteriolojik Araştırmalarda Kılavuz” kitaplarını yazmıştır. Ayrıca Trakya Umumi Müfettişliğine tifo, tifüs hastalıklarıyla mücadele çalışmalarına yardımcı olmuştur. Feridun Nafiz Uzluk, 44 yaşına kadar tıbbi böylesine önemli hizmetlerde bulunmuştur fakat en önemli hizmetini bu yaştan sonra yapacaktır.

Uzluk'un, Tıp Tarihi konusunda profesyonel olarak çalışmaya başlaması 1946 yılında Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinde açılan Tıp Tarihi hocalığına atanması ile başlar. O zamana göre geç yaşta üniversite hocalığı görevini üstlenir. Bu sürpriz bir atama değildir. Kendisi daha lise çağlarında Konya'da yerel gazetelere yazılar göndermiş, 1922 yılından itibaren de “Babalık” gazetesinde “Hekim Şifaî” adı ile muntazam yazılar kaleme almıştır. Tıp talebeliği sırasında tüm kültür toplantılarına katılmakta, hocaları derin tarih bilgisini takdir etmektedir. Almanya'daki ihtisası sırasında Türk kültür ve tarihinin önemini daha iyi kavramaktadır. Münih'te Doğu Dilleri Enstitüsünden Sümerolog Fritz Hommel'den asistanlık teklifi almış, Şark Dilleri Profesörü Karl Süssheim ile ortak çalışmalar yapmıştır. Arapça, Farsça, Almanca, İngilizce, Fransızca bilmekte, Selçuklu ve Osmanlı tarihini kaynaklardan takip etmektedir. Özellikle tıp tarihi konusundaki çalışmalarıyla dikkat çekmektedir. 1935 yılında Süheyl Ünver ile “Tıp Tarihi Arkivi”ni yayınlamaya başlamıştır. Bunu Süheyl Ünver “...Bu mecmuayı genç, değerli ve âlim hekimimiz, tarihşinas Dr. Feridun Nafiz ile çıkarmayı kararlaştırdık” diye bildirir. (Daha sonraları Süheyl Ünver kendisine “üstadım” diye hitap edecektir.) Çalışmalarında Türk Tıp Tarihine hizmeti, en önemli amaçları olarak kabul etmişlerdir. 1938 yılında Türk Tıp Tarihi Derneğini kurmuşlardır. Hazırladıkları kaynak eserlerin basılmasında karşılaştıkları zorlukları yenmek için Uzluk 1940 yılında Ankara Kaledibi'nde bir matbaa kurarak tarihimize hizmet için tam uygun bir ortam oluşturmuş fakat yapılan hizmeti anlamayan şahıslar tarafından matbaa 1944 yılında yıktırılmıştır.

Kültür savaşçıları için zor günler yaşamaktadır. Uzluk, Ankara'da bu önemli görev için çırpınmakta, hem yaşı hem de

Feridun Nafiz Uzluk

yakalandığı tüberküloz mücadelesi onu zorlamaktadır. “Emrini vicdanından azim ve ümidini imanından alanlar” sözü onun düşüncesini çok iyi özetlemektedir. Uzluk evlenmemiştir, tüm parasını kitap ve arşivlere ayırmıştır. 15 bin ciltlik kütüphane, çok değerli yazmalar, yağlı boya eserler için ailesinin imkânlarını kullanmıştır. Kültür adamı olarak Selçuklu tarihi, tasavvuf ve Mevlevilik konusunda birçok eser yazmıştır. Bildiğimiz 236 makale ve 28 kitabını bastırabilmiştir. 54 adet yayınlanamamış eseri mevcuttur. Bunu 1971 yılında bir makalede bildirmekte, eserlerin isimlerini vermektedir. Tüberküloz ile boğuşan hassas ve içe dönük bir kültür adamıdır. 1972 yılında emekli olmuştur. 1974 yılında çok sevdiği annesini kaybetmiş, bu acı ona zor gelmiştir. 27 Eylül 1974'te Konya'da vefat etmiştir. Üçler mezarlığına defnedilmiştir.

Kendisini 72 yaşında en verimli çağında kaybetti. Yayınladığı eserlerinden belki de çok daha fazlası yayınlanmayı bekliyordu. Türk tıp tarihine katacağı çok şey vardı. Konya'nın yetiştirdiği büyük bilim adamlarından olan Uzluk; İyi bir hekim, bulaşıcı hastalıklarla mücadelede fedakâr bir tabip, Türk tarihi ve kültürünü araştırma ve yazmayı hayatının amacı yapan değerli bir bilim adamıydı. Türk tıp tarihinin hem komutanı hem neferi, yeri doldurulamayacak bir araştırmacıydı.

Yaşlı kahramanlarımızın ikincisi Eczacı-kimyager Naşit Baylav'dır (1903-1982). Kendisi 49 yaşında iken çalışmalarını tedavinin tarihçesi yani ilaç ve eczacılık

Uzluk evlenmemiştir, tüm parasını kitap ve arşivlere ayırmıştır. 15 bin ciltlik kütüphane, çok değerli yazmalar, yağlı boya eserler için ailesinin imkânlarını kullanmıştır. Kültür adamı olarak Selçuklu tarihi, tasavvuf ve Mevlevilik konusunda birçok eser yazmıştır. Bildiğimiz 236 makale ve 28 kitabını bastırabilmiştir. 54 adet yayınlanamamış eseri mevcuttur. Bunu 1971 yılında bir makalede bildirmekte, eserlerin isimlerini vermektedir.

Gülcü İsmail Efendi'nin Isparta'daki heykeli

İsmail Efendi genç yaşlarından itibaren çevresindeki fakir insanlara nasıl faydalı olabileceğini düşünmüştür. Önce bez dokumacılığını öğrenmiş ve öğretmiştir. Tezgâhlar yaptırarak büyük bir dokumacılık atölyesi vücuda getirmiş insanların bu yolla para kazanma yolunu açmıştır. Bu yetmemiş, 1888 yılında gülcülük ve gülyağcılık konusunda bazı bilgilere ulaşmış, bu konu onu çok ilgilendirmiştir.

tarihine yoğunlaştırmış, ölene kadar 30 yıl sadece bu konularda özveriyle çalışmıştır. Naşit Baylav 1903'te Manastır'da doğmuş, ilk ve orta öğretimini Manastır İttihat ve Terakki Mektebi ve Fransız Koleji'nde yapmıştır. Ailece İstanbul'a döndükten sonra lise eğitimini "Mercan Sultanisi"nde tamamlamış, yüksek eğitimini Tıp Fakültesine bağlı olan İstanbul Eczacılık Mektebinde yapmıştır. 1923 yılında mezun olan Naşit Baylav başarılı bir öğrenci olduğundan mektebin kadrosuna asistan olarak kabul edilmiş, 1924 yılında Müfredat-ı tıp (Farmakoloji) asistanlığına tayin olmuş, kısa bir süre de Nebatat (Botanik) asistanlığını yapmıştır. Eczacılıktaki görevine devam ederken Fen Fakültesi kimya bölümünde okumuş, 1926'da bu okulu bitirerek kimyager/eczacı unvanını almıştır. Eczacılıktaki

görevi sırasında 1933 üniversite reformu olmuş, Eczacılık Mektebi Fen Fakültesine bağlanmış, Naşit Baylav da burada farmakognozi ve toksikoloji doçenti unvanını almıştır. Eczacılık Mektebinde çalışırken açılan sınavı başararak mesleki bilgi ve görgüsünü artırmak için Devlet tarafından Almanya'ya gönderilmiş, Berlin'de çalışırken aniden patlayan 2. Dünya Savaşı tüm planları değiştirmiş ve ülkesine dönmek zorunda kalmıştır. Dönüşünde kendisini bir sorun beklemektedir. Üniversite mevzuatında değişiklik yapılmış, kısa sürede doçentlik tezi hazırlayıp savunmaya girmesi gerekmektedir. Bunu kolaylıkla yapabileceği halde protesto edip fakülte'den ayrılmayı tercih eder. 1944 yılında İstanbul Erkek Lisesi kimya öğretmenliği görevine geçer, 1952 yılına kadar bu görevde kalır.

Naşit Baylav eczacılık tarihi ve dolayısı ile ilaç tarihi ile ilgilenmeye çok genç yaşta başlamıştır. Eczacılık eğitimi sırasında merakla başladığı çalışmaları zamanla profesyonel hale gelir. Emekli olunca çok sevdiği ve önem verdiği bu tutkusunu daha rahatlıkla yerine getirebilmiştir. Eczacılık Tarihi çalışmalarını derinleştirmiş, kütüphane ve müze kurmak için canla başla çalışmıştır. Türkiye'nin ilk eczacılık müzesi olan Türk İspençiyari Tarihi Müze ve Kütüphanesi için pek çok malzeme toplamış ama mekân ve ödenek yokluğu bahane edilerek reddedilmiştir. (Bu müze, 1960 yılında Prof. Dr. Turhan Baytop tarafından açılacaktır.) Meslek örgütlenmesine çok önem vermiş, Türkiye Eczacıları Cemiyetinde ve Türk Farmakolog Birliğinde özverili çalışmalar yapmıştır. Birliğin çıkardığı Farmakolog'un sahibi, mesul müdürü ve en verimli yazarıdır. Ayrıca yazdığı pek çok kaynak kitap ve makaleyi bastıramamıştır. Dev eseri "Eczacılık Tarihi" kitabının basımı için altmışlı yaşlarının ortasında ilaç firmalarını bizzat dolaşmış ve aldığı reklamlarla ancak kitabın bir kısmını bastırabilmiştir. Buna rağmen

bu eser kendi dalında aşılamamıştır. İstanbul'un alınmasının 500. yılı dolayısı ile yazıp bastırıldığı "Fatih Sultan Mehmet devrinde tıp eserleriyle ilaçlar" kitabı çok önemli konulara ışık tutmuş, Fatih'in zehirlenmesi konusunda önemli bir ipucu vermiştir. Çok önemli bir diğer kitap olan Topkapı Sarayı ilaçlarının kaydedildiği yazma olan "Helvahane Defteri"nin peşine düşmüş, neticede Sahafklar çarşısında bularak satın almıştır. Daha sonra zamanın pek çok koleksiyoneri bu esere sahip olmak için büyük paralar teklif etseler de o satmamıştır. Bu kaynak eseri bastırmayı başaramamış, ölümünden sonra Prof. Dr. Arslan Terzioğlu tarafından bastırılmıştır. Naşit Baylav hayatı boyunca çok önemli hizmetler yapmış, eczacılık ve tıp tarihine unutulmaz eserler bırakmış, araştırmacı, arşivci ve koleksiyonerdir. Fakat birçok büyük adam gibi hayatı, değeri anlaşılmasından ve zorluklarla geçmiştir. Geçirdiği safra kesesi ameliyatı sırasında 6 Mart 1982'de Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Hastanesinde vefat etmiş, Feriköy Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Yaşlı kahramanlarımızın bir diğeri 15. yüzyıl Osmanlı hekimi İbn-i Şerîf'tir. Hayatı hakkında çok şey bilmesek de yaşlılık döneminde yazdığı Yedigâr adlı kitap Klasik Osmanlı tıbbının vazgeçilmez ana kitabı olmuştur. Kendisi hayatı ve bu kitabı yazma amacı hakkındaki bilgiyi giriş kısmında özetler. Tabip İbn-i Şerîf kendi tabiri ile Şerefüddin veya Ali Çelebi bin Şerif et tabip, gençliğinin ilk günlerinden itibaren yaşlılık dönemlerine kadar tıpla meşgul olmuş, tıp eğitimini tecrübeli tıp ustalarından almıştır. Arapça ve Farsça yazılan önemli tıp eserlerini bu ustalardan öğrenerek teorik eğitimini tamamlamış, pratik eğitimini de hasta başında önemli hekimlerle yapmıştır. İbn-i Şerîf uzun yıllar hekim olarak çalışmış, tıp alanında "tetkik ve tecrübe"sini de artırmıştır. Gençliğinin ilk dönemlerinden yaşlılık dönemine kadar tıpla meşgul olduğunu ve zamanın muteber tıp kitaplarından faydalandığını ancak olgun çağında "Yedigâr"ı yazmaya teşebbüs ettiğini bildirir. İbn-i Şerîf bir tıp kitabının yazılışını bir inci avcısının çalışmasına benzetir. İnci avcısı nasıl defalarca denize dalar, midye çıkarır ve bunların çok azında inciyi bulursa bir hekim de ömründe pek çok kitap okur, bilgi toplar ama bunların çok azı işe yarar. Bir hekimin ömrü işe yarayan bu tedavileri biriktirmekle geçer ve bu bilgileri ancak saç baş ağarmış bir yaşlı olduğunda değerlendirip yazar. Bu bilgiler zamanın diğer Osmanlı hekimleri için de geçerlidir. Yedigâr, tabip İbn-i Şerîf'in 15. yüzyılda yazdığı değerli bir tıp kitabıdır. Bu kitap Osmanlı Devletinin ilk dönemlerinde, büyük bir ihtimalle 1425'li yıllarda yazılmıştır. Kendisi bu eseri Timurtaş oğlu Umur Bey adına hazırlamış ve takdim etmiştir. Umur Bey Osmanlı Sultanı I. Mehmet ve II. Murad'ın yanına yer

almış, hizmet vermiş ve onlarla beraber önemli savaşlarda görev yapmış bir Osmanlı Paşası (Beylerbeyi)'dir. Umur Bey Bursa'da paşa olarak görev yaptığı sekiz yıllık dönemde (1421-1428) ilme de çok önem vermiş ve bu kısa dönemde bile -bizim tespitimize göre- sadece tıpla ilgili olan beş kitabın yazılmasını teşvik etmiştir ki bunlardan biri de *Yadigâr*'dır. İbn-i Şerîf'in Türkçe olarak yazdığı bu eser, herkesin faydalanması için hazırlanmış klasik bir tıp eseridir. Yaşadığı dönemde pek çok yerde tabip bulunmadığından tabip olmayanların da anlayacağı ve faydalanacağı tıp kitaplarına ihtiyaç vardır. Bu sebeple kendisi "Sağlığı saklamak ve hastalıkları defetmek" amacı ile barış zamanlarında olduğu kadar savaş zamanlarında da faydalanılacak olan bu tıp kitabını hazırlamıştır. İbn-i Şerîf böyle bir eseri yazmaktaki tek amacını kitabının girişinde birçok defa belirtmiştir. Amacı "Müslümanların sağlığına hizmet ederek Allah'tan rahmet ve halktan hayır dua almak"tır. Bu kitap onun zamanında da daha sonra da çok okunan, çok aranan bir tıp kitabı olmuştur. Bu güne kadar kalan pek çok nüshasının varlığı, daha sonra yazılan tıp kitaplarında devamlı zikredilmesi ve "Süleymaniye Tıp Medresesi"nde de kullanılan ana kitaplardan olması bize bunu göstermektedir.

Yaşlı Kahramanlarımızın sonuncusu Isparta'da gülcülüğü başlatan dolayısıyla gülyağının dünyada aromaterapide kullanımını kolaylaştıran İsmail Efendi'dir. İsmail Efendi tam bir yaşlı kahramandır. 60 yaşlarında fakir Isparta köylüsüne kazanç kapısı olacak gülcülüğe başlamış, geliştirmiş ve elde edilen gülyağları için Avrupa pazarlarını açmıştır. 70'li yaşlarında Avrupa'da toplanan sanayi fuarlarına katılmış, büyük bir özveriyle Türk gülyağını tanıtmıştır. Bu çabaların sonunda Isparta bugün dünyada en büyük gül, gülyağı üreticisi olup dünya pazarını yönlendirmektedir. İsmail Efendi, Isparta'nın Yalvaç kazası eşrafından Meydan Beyoğlu Mehmet İzzet Efendi'nin oğludur. 1840 tarihinde Isparta'da doğmuş, 1915 yılında ölene kadar bütün hayatı bu şehirde geçmiştir. Onun zamanında önemli bir eğitim olan "medrese" eğitimi tamamlamıştır. İsmail Efendi genç yaşlarından itibaren çevresindeki fakir insanlara nasıl faydalı olabileceğini düşünmüştür. Önce bez dokumacılığını öğrenmiş ve öğretmiştir. Tezgâhlar yaptırarak büyük bir dokumacılık atölyesi vücuda getirmiş insanların bu yolla para kazanma yolunu açmıştır. Bu yetmemiş, 1888 yılında gülcülük ve gülyağcılık konusunda bazı bilgilere ulaşmış, bu konu onu çok ilgilendirmiştir. Denizli civarından gül fidanları getirmiş ve kısa zamanda 30 dönüm kadar gül bahçesine sahip olmuş, büyük bir gülhane kurdurmuş fakat bunlardan gülyağı çıkarmayı başaramamıştır.

Profesyonel bir gülyağı ustasını getirtmiş ve ancak 1892 yılında gülyağı çıkarmaya muvaffak olmuştur. Çok tuhaftır ki onun düşüncesini hayal ürünü, çabalarını delilik olarak düşünenler kısa sürede topraklarına gül dikmiş ve İsmail Efendi'yi yakından izlemişlerdir.

Bundan sonra İsmail Efendi için bir başka mücadele dönemi başlayacaktır. O da elde ettiği gülyağlarını satmak, Isparta gülyağını yerli ve yabancı piyasalara tanıtmaktır. O tarihlerde Osmanlı Devleti gülcülüğü teşvik etmekte ve bu işle zamanın Tarım Bakanlığı yani "Orman ve Maadin ve Ziraat Nezareti" ilgilenmektedir. İsmail Efendi bu bakanlığa gitmenin ve kendi ürününü tanıtmının en doğru yol olacağını düşünür. İstanbul'daki Ziraat Nezaretine gider. Çok zor da olsa Nazır Selim Melheme ile görüşmek fırsatını yakalar. Beraberinde götürdüğü gülyağı ürününün kimyasal tahlilini yaptırır ve bu yağların yüksek kalitede ve Bulgar gülyağları kadar kaliteli olduğunu ispat eder. İsmail Efendi'nin bu kişisel çabası devletin ileri gelenleri tarafından takdir edilmiş ve neticede Padişah tarafından "Üçüncü derece Mecidi Nişanı" ile ödüllendirilmiştir. Nişan yanında verilen "para ödülü"nü kabul etmediğinden daha sonra kendisine kıymetli bir imbiğe hediye edilmiştir. Ziraat Nezareti tarafından kabul edilmiş olması gülyağlarının yurt dışına satılması yolunu açmıştır.

İsmail Efendi artık bu işe dört elle sarılacaktır. Ispartalılar gülcülüğün önemine inanmışlar ve hızla bu işe girmişlerdir. Isparta'da hızla çoğalan gülcülük ve elde edilen gülyağının satışı sorunları bitmek bilmez. İsmail Efendi bu konuda da kolları sıvar ve Avrupa pazarlarına bu kaliteli gülyağlarını tanıtmak için açılan fuarlara gider. Kendisi bu amaçla geç yaşına rağmen birkaç defa Avrupa'ya gidip Isparta gülyağını tanıtır ve "pazar" bulmaya çalışır. Yetmiş beş yıllık hayatı boyunca servet ve mesaisini hayırlı teşebbüslere hasreden İsmail Efendi 1915 yılının Mayıs'ında tam gül mevsiminde Isparta'daki evinde gözlerini hayata kapatır. Öleceğini üç gün önce hissederek mezarının kendi bahçesine yaptırılmasını vasiyet etmiştir.

Kaynaklar

Ayten Altıntaş, Ahmet Aciduman, Berna Arda, "Feridun Nafiz Uzluk Toplu Makaleler" 4 Kitap, Tıp Tarihi, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2017.

Ayten Altıntaş, Gül, Gülsuyu, Tarihte, Tedavide ve Gelenekteki Yeri, İstanbul Nisan 2009,

Ayten Altıntaş, "Isparta'daki Gülcülük- İsmail Efendi'nin Ölümünün 100. Yılı Dolayısıyla", Tıp ve Kültür Tarihi Araştırmaları, Sayı 18. 2017, Sayfa 331-343.

Ayten Altıntaş, "Feridun Nafiz Uzluk ve Mustafa Behçet Efendi", X. Milli Mevlana Kongresi Tebliğler, Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk Armağanı, 2-3 Mayıs 2002 Konya, sayfa 55-64, Bölüm 7 "Isparta'da Gülcülük."

İbn-i Şerîf

İnci avcısı nasıl defalarca denize dalar, midye çıkarır ve bunların çok azında inciyi bulursa bir hekim de ömründe pek çok kitap okur, bilgi toplar ama bunların çok azı işe yarar. Bir hekimin ömrü işe yarayan bu tedavileri biriktirmekle geçer ve bu bilgileri ancak saçı başı ağarmış bir yaşlı olduğunda değerlendirip yazar. *Yâdigâr*, tabip İbn-i Şerîf'in 15. yüzyılda yazdığı değerli bir tıp kitabıdır.

Feridun Nafiz Uzluk, Ankara Tıp Tarihi Enstitüsü Çalışmaları ve yayınlanmamış Kitapların, Monografi, Ankara 1971.

İbn-i Şerîf *Yadigâr* Topkapı Sarayı nüshası Revan no.1648, Mukaddimedede.

Naşit Baylav, Ayten Altıntaş, "İbn-i Şerîf'in *Yadigarı* Hakkında", *Yadigâr*, 15. Yüzyıl Türkçe Tıp Kitabı Sayfa 11-31, İstanbul 2003.

Turhan Baytop, "Naşit Baylav", Türk Eczacılık Tarihi. İstanbul Üniversitesi yayınları İstanbul 1985, sayfa 403.

Z. Özyayın, Türk Tıp Tarihi Bibliyografyası, İstanbul 2012, sayfa 203.

Ziyaver Şencan, "Eczacılık ve tıp Tarihçisi Naşit Baylav İstanbul Üniversitesi Yüzünden gözleri açık öldü", Milliyet Blog, 23 Ekim 2011.